

دستاوردهای استفاده از مجلات رشد در بسته‌های آموزشی

پیش از اجرای برنامه درسی ملی، انتظار از مدرسه، به‌ویژه از معلمان، این بود که دانش‌آموزان را با انواع علوم آشنا کنند و آن‌ها را افرادی آگاه و دانا بار آورند.

معلمان هم براساس همین هدف غایی، با استفاده از وسایل آموزشی و کمک آموزشی، محتوای برنامه‌های درسی را که به‌صورت کتاب درسی در اختیار داشتند آموزش می‌دادند. در واقع دانش‌آموزان اطلاعات علمی کسب می‌کردند، نه دانش علمی! دانش‌آموزی که مطالب درسی را یاد می‌گرفت یا حفظ می‌کرد، می‌توانست براساس معیار تعیین‌شده (از صفر تا بیست) نمره‌ای بگیرد. بدین ترتیب، نظام آموزشی ما معلم‌محور و کتاب درسی تنها رسانه مکتوب اصلی در آموزش بود. دانش‌آموزان با مطالعه کتاب‌های درسی خود را برای شرکت در امتحان آماده می‌کردند و در نهایت یا برای ادامه تحصیل به دانشگاه می‌رفتند یا راهی بازار کار می‌شدند.

از زمانی که برنامه درسی ملی در قالب برنامه‌های درسی و تربیتی به اجرا درآمد، به سبب تغییر اهداف و فلسفه تعلیم و تربیت در ایران، روند آموزش در مدارس به‌کلی تغییر کرده یا در حال تغییر است. به کلامی دیگر، هدف اصلی برنامه‌های جدید آموزشی، تربیت انسان‌هایی است با ایمان و کارآمد که بتوانند از علوم و فنون و ارزش‌هایی که در مدرسه یاد می‌گیرند، در خدمت به جامعه و زندگی روزمره بهره‌مند شوند. وقتی بسته آموزشی به‌عنوان راهنمای عملی و ابزارهای کار معلم برای تحقق اهداف برنامه‌های درسی و تربیتی معرفی شد، ایجاد پیوند بین آموخته‌های مدرسه‌ای و مهارت‌های زندگی بیشتر مورد توجه قرار گرفت؛ از این رو، در روند آموزش و یادگیری، کتاب درسی، حتی خود معلم، دیگر تنها منبع دانش و رسانه آموزشی محسوب نمی‌شوند. به همین دلیل است که در بسته‌های آموزشی، علاوه بر کتب درسی، رسانه‌های دیگری هم برای استفاده معلمان و دانش‌آموزان قرار گرفته‌اند.

در واقع تهیه بسته‌های آموزشی براساس همین فکر و تدبیر شکل گرفت تا معلمان و دانش‌آموزان آنچه را که برای آموزش و یادگیری نیاز دارند، یک جا در اختیار داشته باشند. به‌همین خاطر، وزارت آموزش و پرورش مجلات رشد را که رسانه‌هایی مکتوب به حساب می‌آیند، به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های بسته آموزشی معرفی کرد.

گردانندگان مجلات رشد پس از آگاهی از این تصمیم بخردانه، بر طبق وظایف جدید، بلافاصله با شیوه‌های گوناگون به تفهیم و تبیین چستی، چرایی و چگونگی برنامه درسی ملی و توضیح مفهوم، هدف، ساختار و اجزای بسته آموزشی پرداخته‌اند؛ چه در محتوای مجلات و چه هنگامی که به مراکز استان‌ها مسافرت و با معلمان و مدیران مدارس دیدار می‌کنند. همچنین، به دنبال این تصمیم، مجلات رشد، به‌عنوان یک منبع آموزشی و تربیتی معتبر، نسبت به توضیح مفاهیم، اصطلاحات، رویکردهای آموزشی و تربیتی که با اجرای برنامه درسی ملی به تازگی وارد عرصه نظام تعلیم و تربیت رسمی و عمومی کشور شده‌اند اقدام کرده‌اند و با کمک کارشناسان دست‌اندرکار تعلیم و تربیت و فناوری‌های آموزشی، شیوه‌ها، راهبردها و فنون ابتکاری آموزش را برای استفاده معلمان معرفی می‌کنند.

● نکاتی قابل تأمل در استفاده از مجلات رشد دانش‌آموزی در بسته‌های آموزشی

بسیاری از کارشناسان تعلیم و تربیت و اکثر معلمان معتقدند که قرار دادن مجلات رشد دانش‌آموزی در بسته‌های آموزشی، به‌عنوان مکمل و مبین مفاهیم کتاب‌های درسی، می‌تواند آثار زیادی داشته باشد، از جمله:

۱. دانش‌آموزان از همان ابتدای تحصیل به مطالعه منبع دیگری غیر از کتاب درسی عادت می‌کنند.

۲. در صورت پیوند محتوای مجلات با اهداف برنامه‌های درسی و تربیتی، مجلات رشد به تدریج از حالت یک بار مصرف بودن خارج می‌شوند و در موارد بیشتری مورد استفاده قرار می‌گیرند.
  ۳. دانش‌آموزان در مطالعه مجلات دقت بیشتری خواهند کرد، زیرا اگر تا دیروز به خاطر علاقه شخصی مجلات را ورق می‌زدند، از این پس همگی باید آن‌ها را به خاطر تکمیل محتوای درس‌ها و یادگیری عمیق‌تر، با دقت بیشتری مطالعه کنند.
  ۴. اگر روش استفاده از مجلات دانش‌آموزی به وسیله معلمان، به عنوان منبع مکمل مطالب درسی، به دانش‌آموزان درست تفهیم شود، تعداد خوانندگان و شمارگان مجلات چندین برابر خواهد شد.
  ۵. مجلات رشد یکی از مناسب‌ترین وسیله‌ها برای پر کردن خلأهای کتاب‌های درسی هستند؛ در عین حال، برای توسعه مفاهیم علمی و آموزشی، هنری و تربیتی، ظرفیت بالایی دارند.
  ۶. معلمان، دانش‌آموزان، کارشناسان برنامه‌ریزی و تعلیم و تربیت، مؤلفان کتاب‌های درسی و حتی پدر و مادرها می‌توانند به نقد و بررسی و اظهار نظر درباره محتوای مجلات بپردازند. این نظرات نقادانه، به نوبه خود موجب ارتقای کیفیت محتوایی و هنری مجلات خواهند شد.
  ۷. به علت تنوع مطالب، نگارش ساده و جذاب، رنگی و مصور بودن صفحات مجله و درج موضوعاتی که با سن و روحیه دانش‌آموزان سازگارند، علاقه مخاطبان به مطالعه بیشتر خواهد شد.
  ۸. با در نظر گرفتن اینکه معلمان ۳۰ سال و دانش‌آموزان ۱۲ سال تمام مجلات را می‌خوانند، مطالعه مستمر و مادام‌العمر که آرزوی هر ملتی است، برای اولین بار در کشور، پایه‌گذاری می‌شود.
  ۹. از آنجا که کارشناسان رسمی وزارت آموزش و پرورش محتوای مجلات را بررسی، نظارت و هدایت می‌کنند، فضای درونی مجلات برای خوانندگان آن، محیطی امن و سالم با جاذبه‌های علمی، هنری و آموزشی محسوب خواهد شد.
  ۱۰. به خاطر انتشار به موقع و توزیع منظم مجلات در بازه‌های زمانی معین، در سراسر کشور، دسترسی دانش‌آموزان به آن‌ها راحت و مقدور است.
  ۱۱. مدیریت و گردانندگان مجلات، به ویژه هیئت‌های تحریریه، از حالت اشاعه صرف دانش و انتقال مستقیم اطلاعات خارج می‌شوند و به تدریج به مراکز تولید و نشر تجربیات علمی و رهبری آموزشی تبدیل می‌شوند و در جهت توسعه، تعالی و بهبود کیفیت شیوه‌ها و عملکرد برنامه‌های درسی و تعلیم و تربیت رسمی و عمومی کشور گام برمی‌دارند.
  ۱۲. مجلات رشد علاوه بر تنوع مطالب علمی، آموزشی و هنری، شامل موضوعات جذاب و متنوع دیگری نیز هستند که هر کسی در طول عمر خود به عنوان مهارت زندگی به آن‌ها نیاز دارد. این گونه مطالب ارزشی، تربیتی و فرهنگی مورد تأکید برنامه درسی ملی را در هیچ کتاب درسی نمی‌توان به طور کامل و به زبان ساده و متناسب با سن رشد دانش‌آموزان پیدا کرد.
  ۱۳. از همه مهم‌تر، چون مجلات رشد متناسب با گروه سنی و تحصیلی دانش‌آموزان منتشر می‌شوند، خوانندگان آن‌ها به خوبی با مجلات خاص خودشان آشنا هستند یا آشنا خواهند شد. بنابراین با هدایت معلم، به راحتی می‌توانند در تولید محتوای آن‌ها شریک و سهیم باشند. این عامل، موقعیت شوق‌انگیز دیگری را پیش روی معلمان و دانش‌آموزان قرار می‌دهد.
- در پایان، خاطر معلمان عزیز را به این نکته جلب می‌کنم که اگرچه قرار گرفتن مجلات رشد در بسته‌های آموزشی، اقدامی سودمند و مبتکرانه است، ولی کارایی و اثربخشی واقعی آن‌ها در افزایش کیفیت فرایند تدریس و یادگیری و تغییر نگرش معلمان و دانش‌آموزان نسبت به اهداف غایی تعلیم و تربیت زمانی محقق می‌شود که استفاده از آن‌ها به گونه‌ای هوشمندانه، جدی و مستمر، وارد شیوه‌های تدریس معلمان و سبک‌های یادگیری دانش‌آموزان شود. منظور از بهره‌گیری هوشمندانه، جدی و مستمر، استفاده از مجلات در موقعیت‌های مناسب و واقعی است. این موقعیت‌ها با تدبیر معلم، ممکن است در کلاس یا بیرون از آن به وجود آیند، ولی باید فعالیت‌طلب و به طور مستقیم با مطالب و اهداف برنامه‌های درسی مرتبط باشند. در هر صورت، مطالعه مجلات باید برای دانش‌آموزان لذت‌بخش و در تقویت یادگیری و موفقیت‌های تحصیلی آن‌ها مؤثر باشند.